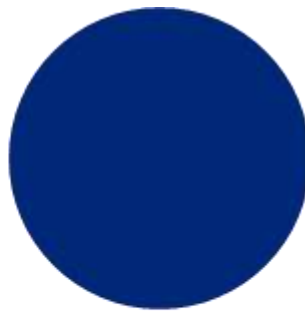
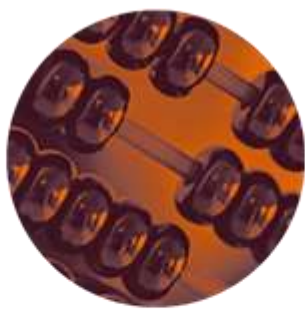

Rapportage Nibud

De kostenbesparing door het wegvallen van een volwassene

Berekening van de uitgavenvermindering na het overlijden van een volwassene in het huishouden

De kostenbesparing door het wegvallen van een volwassene

*Berekening van de uitgavenvermindering
na het overlijden van een volwassene in
het huishouden*

Nibud, juli 2015

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	HET NIBUD & VOORBEELDBEGROTINGEN	7
1.2	LEESWIJZER	8
2	De werkwijze	9
2.1	VERANDERINGEN IN DE UITGAVEN	9
2.1.1	Wegvallende uitgaven die onafhankelijk zijn van het inkomen	10
2.1.2	Wegvallende uitgaven die afhankelijk zijn van het inkomen	10
2.2	DE NIBUD VOORBEELDBEGROTINGEN	10
2.2.1	De minimumvoorbeeldbegroting	11
2.2.2	De gemiddelde begroting	11
2.2.3	De sluitende begroting	11
2.3	HET GEBRUIK VAN DE SLUITENDE BEGROTING	12
2.4	HET GEHANTEERDE INKOMEN BIJ DE BEREKENINGEN	12
2.5	HET GEHANTEERDE INKOMENSBEGRIP	13
2.6	BEREKENING VOOR VERSCHILLENDE INKOMENS EN HUISHOUDSAMENSTELLINGEN	15
2.6.1	Verschil naar inkomen	15
2.6.2	Verschil naar huishoudsamenstelling	15
2.7	GEBRUIK VAN DIVERSE BRONNEN	17
3	De toebedeling van uitgaven	18
3.1	UITGAVEN DIE GELIJK BLIJVEN	18
3.2	UITGAVEN DIE ONAFHANKELIJK VAN HET INKOMEN AFNEMEN	18
3.3	UITGAVEN DIE AFHANKELIJK VAN HET INKOMEN AFNEMEN	20
3.3.1	Mobiele telefoon	20
3.3.2	Lidmaatschappen	20
3.3.3	Vervoer	21
3.3.4	Kleding	22
3.3.5	Inventaris	23
3.3.6	Recreatie	24
3.3.7	Voeding	24
3.3.8	Persoonlijke verzorging	26
4	Uitkomsten en conclusies	27
	Toepassing van de tabel	28

1 Inleiding

De Denktank Overlijdensschade heeft een concept notitie opgesteld waarin een nieuwe benadering voor het berekenen van overlijdensschade wordt beschreven (juli 2013). Deze rekenmethodiek moet gaan gelden als er een volwassene binnen het huishouden wegvalt. Onderdeel van de nieuwe rekenmethodiek is dat rekening wordt gehouden met de uitgaven die specifiek aan de persoon kunnen worden toegeschreven die wegvalt.

De Letselschade Raad heeft, mede name de Denktank Overlijdensschade en de Stichting Personenschade Instituut van Verzekeraars, het Nibud gevraagd welke uitgaven wegvallen of verminderen als één volwassene uit het huishouden wegvalt. De Denktank zou dit willen kunnen uitdrukken als percentage van het besteedbaar inkomen, waarbij belangrijk is te weten uit welke bestanddelen het Nibud inkomensbegrip voor besteedbaar inkomen bestaat.

De berekening van de weggevallen uitgaven is een onderdeel van de gehele nieuwe berekeningsmethodiek die de Denktank Overlijdensschade heeft vastgesteld om de overlijdensschade vast te stellen.

De nieuwe rekenmethodiek is als volgt opgebouwd:

1. Het netto huishoudinkomen *zonder* overlijden wordt verminderd met het door het Nibud berekende percentage aan uitgaven die verminderen dan wel wegvallen door het overlijden van een volwassene binnen het huishouden.
2. Het netto huishoudinkomen *met* overlijden wordt verhoogd met andere weggevallen uitgaven en wordt verminderd met bijgekomen uitgaven.
3. Het verschil tussen uitkomst van 1 en 2 vormt de jaarschade.

Het Nibud is uitsluitend betrokken bij de berekening van onderdeel 1: de vermindering of het wegvallen van uitgaven, als gevolg van het overlijden van een volwassene binnen het huishouden.

1.1 Het Nibud & voorbeeldbegrotingen

Nibud is het kenniscentrum voor 'uitgavenplaatjes' van huishoudens. Voor elk type huishouden en inkomen kan het Nibud voorbeeldbegrotingen maken, zowel minimumvoorbeeldbegrotingen, gemiddelde begrotingen als sluitende begrotingen (waarbij inkomsten en uitgaven met elkaar in balans zijn).

Referentiecijfers spelen een belangrijke rol in de budgetvoorlichting en kredietverlening. Deze verschillende referentiecijfers zijn een belangrijk hulpmiddel voor de cliënt, de budgetbegeleider, financieel adviseur en/of de kredietverstrekker om de bestedingsmogelijkheden van een huishouden in beeld te krijgen om zo een afgewogen keuze te kunnen maken.

Daarnaast worden referentiecijfers gebruikt bij het opstellen van de krediet- en hypotheeknormen, bij koopkrachtberekeningen of hypotheekadviezen voor consumenten. Bij woningbouwcorporaties worden de cijfers gebruikt om te zien of een bepaalde huur voor hun huurders op te brengen is.

De voorbeeldbegrotingen en de achterliggende cijfers over de uitgaven, kunnen ook worden gebruikt om vast te stellen welke uitgaven wegvallen als één volwassene wegvalt.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methodiek beschreven. Hierin wordt aangegeven van welke aannames is uitgegaan, welke begrippen zijn gehanteerd en welke bronnen voor de berekeningen zijn gebruikt.

Hoofdstuk 3 beschrijft voor verschillende uitgavenposten uit de begroting hoe de berekening tot stand is gekomen. Dit vormt de verantwoording van de berekening. Tenslotte zullen in hoofdstuk 4 de uitkomsten worden getoond.

2 De werkwijze

2.1 Veranderingen in de uitgaven

Voor het vaststellen van de berekeningen zijn de uitgaven uit de Nibud begroting als leidraad gebruikt. Tabel 1 toont een voorbeeld van de Nibud-indeling van uitgaven.

Tabel 1: Nibud-indeling van de uitgaven

Uitgavenpost	Bedrag (in €'s)
Vaste lasten	
Huur/hypotheek	
Energie	
Gas	
Elektra	
Water	
Heffingen	
Telefoon/tv/internet	
Vaste telefoon	
Mobiele telefoon	
Televisie	
Internet	
Verzekeringen	
Basisverzekering	
Aanvullende ziektekosten verzekering	
Aansprakelijkheidsverzekering	
Inboedelverzekering	
Opstalverzekering	
Uitvaartverzekering	
Levensverzekering	
Uitgaven inkomensvoorziening	
Studiekosten	
Contributies	
Abonnement krant/tijdschrift	
Lidmaatschappen	
Vervoer	
Reserveringsuitgaven	
Kleding en schoenen	
Inventaris	
Onderhoud	
Ziektekosten	
Recreatie	
Huishoudelijke uitgaven	
Voeding	
Reiniging	
Persoonlijke verzorging	
Overig huishoudgeld	
Huisdieren	

Voor elk van de uitgavenposten in de begroting is achtereenvolgens vastgesteld:

1. In hoeverre de hoogte van de uitgaven afhankelijk is van het aantal huishoudleden: blijven de uitgaven (in eerste instantie) gelijk met het wegvallen van de volwassene of verminderen ze?

Als de hoogte afhankelijk is van het aantal huishoudleden, dan vastgesteld:

2. In hoeverre de hoogte van de uitgaven afhankelijk is van de hoogte van het inkomen: blijven de uitgaven constant, ongeacht het inkomen, of varieert de hoogte van de uitgaven met het inkomen?
3. In hoeverre de hoogte van de uitgaven afhankelijk is van de aanwezigheid van kinderen. Zo ja, dan is het belangrijk na te gaan hoe de uitgaven (procentueel) over de aanwezige huishoudleden kunnen worden verdeeld. Dit bepaalt het aandeel van de uitgaven dat aan een volwassene kan worden toegeschreven.

2.1.1 Wegvallende uitgaven die onafhankelijk zijn van het inkomen

Bij de uitgaven waarvan de hoogte onafhankelijk is van het inkomen, is vastgesteld hoe hoog de uitgaven zijn bij verschillende huishoudsamenstellingen. Vervolgens is gekeken hoeveel lager de uitgaven zijn -in euro's- als één volwassene wegvalt. Dit absolute bedrag wordt gedeeld door het inkomen. Op deze manier wordt, als percentage van het besteedbaar inkomen, aangegeven hoeveel de uitgaven aan deze uitgavenpost verminderen met het wegvallen van een volwassene.

2.1.2 Wegvallende uitgaven die afhankelijk zijn van het inkomen

Bij de uitgaven waarvan de hoogte afhankelijk is van het inkomen, is allereerst vastgesteld welk gedeelte van de uitgaven aan één volwassene kan worden toegeschreven. Dit is gebaseerd op bronnen van het CBS, het SCP en het Nibud. In hoofdstuk 3 wordt dit voor de uitgavenposten waar dit op van toepassing is, toegelicht.

Op basis van een sluitende Nibud voorbeeldbegroting (zie paragraaf 2.2) is vervolgens nagegaan welk percentage van het besteedbaar inkomen aan deze uitgave wordt besteed. Dit percentage is vermenigvuldigd met het percentage van de uitgaven dat aan een volwassene kan worden toegeschreven.

2.2 De Nibud voorbeeldbegrotingen

Het Nibud onderscheidt drie soorten begrotingen:

- De minimumvoorbeeldbegroting (basisbegroting)
- De gemiddelde begroting
- De sluitende begroting

2.2.1 De minimumvoorbeeldbegroting

Een minimumvoorbeeldbegroting geeft de uitgaven weer bij een minimuminkomen. De hoogte van de uitgaven is afhankelijk van de huishoudsamenstelling, maar onafhankelijk van het inkomen. Het geeft weer hoeveel een huishouden in ieder geval minimaal kwijt is, welke uitgaven onvermijdbaar zijn, ongeacht de hoogte van het inkomen.

2.2.2 De gemiddelde begroting

Naarmate het inkomen toeneemt, nemen de kosten aan bepaalde uitgaven ook toe. Er wordt meer aan bepaalde uitgavenposten uitgegeven en/of de luxe en/of kwaliteit van dezelfde hoeveelheid gekochte producten en diensten neemt toe, waardoor kosten stijgen. In een gemiddelde begroting is er rekening mee gehouden dat niet alle uitgaven constant blijven met het inkomen.

De uitgaven in een gemiddelde begroting zijn afhankelijk van zowel de huishoudsamenstelling als de hoogte van het inkomen. Gegeven een bepaald besteedbaar inkomen, is per uitgavenpost berekend wat een huishouden -gezien zijn inkomen, leeftijd en huishoudsamenstelling- gemiddeld aan deze uitgavenpost uitgeeft.

De gemiddelde uitgaven per uitgavenpost worden vastgesteld op basis van regressievergelijken, welke zijn afgeleid van het CBS Budgetonderzoek uit meerdere jaren.

2.2.3 De sluitende begroting

Bij de gemiddelde begroting wordt er per uitgavenpost een berekening van de hoogte van de uitgaven gemaakt. Hierdoor kan het voor komen dat de totale uitgaven uiteindelijk hoger of lager uitvallen dan het totale besteedbare inkomen. Echter, een huishouden geeft nooit aan alle uitgaven het gemiddelde bedrag uit; aan sommige uitgaven wordt meer besteed, aan andere minder. Om rond te komen, zal een huishouden rekening houden met het totale besteedbare huishoudinkomen; hij zal zijn uitgaven hier op aanpassen.

Het Nibud heeft daarom ook een sluitende voorbeeldbegroting ontwikkeld, waarbij de gemiddelde begroting wordt aangepast aan het totale besteedbare huishoudinkomen. Zo ontstaat er geen overschot of tekort op de begroting.

Aan de sluitende begroting ligt een groot aantal rekenregels ten grondslag. Zo mogen de uitgaven nooit lager uitkomen dan de basisbedragen die bij de minimumvoorbeeldbegroting worden gehanteerd.

Bij de hogere inkomens kan ook bij een sluitende begroting een overschot op de begroting ontstaan. De inkomsten zijn dan zodanig dat het huishouden alle gemiddelde bedragen uit de voorbeeldbegroting kan betalen. Het overschot aan inkomsten wordt dan niet verder toegeschreven aan een bepaalde uitgavenpost; het huishouden is volledig vrij in de besteding en toedeling van dit geld aan de uitgavenposten.

2.3 Het gebruik van de sluitende begroting

Om vast te stellen welk deel van het besteedbaar inkomen aan een bepaalde uitgavenpost wordt besteed (zie paragraaf 2.1.2), is de sluitende begroting als uitgangspunt gehanteerd. De hoogte van de uitgaven wordt gedeeld door het totaal inkomen.

Indien alsnog een overschot op de begroting ontstaat -dit is het geval vanaf een besteedbaar inkomen van 4000 euro per maand- wordt ervan uitgegaan dat dit overschot wordt gespaard. Dit is een aannemelijke aanname, gezien het feit dat er duidelijke verschillen bestaan in de hoeveelheid vermogen die huishoudens achter de hand hebben. Uit onderzoek van het Nibud naar de financiële buffers van huishoudens¹ blijkt dat er een grote tweedeling bestaat in de spaarmogelijkheden en het vermogen tussen de lagere en hogere inkomens. Terwijl de lagere inkomens geen tot weinig ruimte hebben om te sparen, is het eigen vermogen van de hogere inkomens de afgelopen jaren toegenomen. Ook uit cijfers van het CBS² blijken de vermogensverschillen tussen de inkomens. De CBS-cijfers laten zien dat bijna 30 procent van het totale vermogen in handen is van de 10 procent huishoudens met de hoogste inkomens. Begin 2012 bedroeg hun doorsnee-vermogen 220 duizend euro. De 10 procent laagste inkomens hadden in doorsnee 1500 euro aan vermogen. Hun vermogen was goed voor 7 procent van het totaal.

Bij deze werkwijze wordt ervan uitgegaan dat het overschot in zijn geheel aan het huishouden is toe te schrijven en niet aan de individuele personen binnen het huishouden. Het is moeilijk vast te stellen welk deel van het overschot, het 'spaargedeelte', aan elke volwassene kan worden toegeschreven. Bovendien blijkt uit het eerder genoemde Nibud-onderzoek over de financiële buffers dat de hoeveelheid liquide eigen vermogen die huishoudens achter de hand hebben, niet afhankelijk is van het aantal volwassenen in het huishouden. Deze hoeveelheid vermogen hangt samen met de leeftijd, het aantal kinderen, of het huishouden een koopwoning of huurwoning heeft, het inkomen en de dagwaarde van de auto. Om die reden wordt bij de berekeningen het overschot op de begroting aan het huishouden toegeschreven en wordt er niet een gedeelte toegeschreven aan een volwassene die wegvalt binnen het huishouden.

2.4 Het gehanteerde inkomen bij de berekeningen

De weggevallen uitgaven wordt berekend op basis van het **besteedbaar inkomen voor overlijden**; het inkomen voor en na overlijden wordt bij de berekening dus constant verondersteld. Aanpassingen in het besteedbaar inkomen en veranderingen van woonlasten (bijvoorbeeld doordat een overlijdensrisicoverzekering gaat uitkeren en de hypotheek

---

¹ Warnaar en van Gaalen (2012). *Een referentiebuffer voor huishoudens. Onderzoek naar het vermogen en spaargedrag van Nederlandse huishoudens*. Utrecht: Nibud.

² CBS (2014). *Vermogen van huishoudens gedaald in 2012*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek. Verkregen van: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/inkomen-bestedingen/publicaties/artikelen/archief/2014/2014-4019-wm.htm>.

daarmee (gedeeltelijk) wordt afgelost) en de komst van 'nieuwe uitgaven' als gevolg van het wegvallen van een persoon, worden niet meegenomen. Dit alles komt in onderdeel 2 van de rekenmethodiek aan bod (zie inleiding).

2.5 Het gehanteerde inkomensbegrip

Het (totaal) besteedbaar inkomen is het uitgangspunt voor het berekenen van de (weggevallen) uitgaven. Hierbij worden alle inkomstenbronnen bij het inkomen opgenomen en niet verrekend met bepaalde uitgavenposten. Dit komt zo dicht mogelijk in de buurt van het daadwerkelijke bedrag waarover huishoudens keuzevrijheid hebben.

In dit besteedbaar inkomen zijn dus ook alle toeslagen en heffingskortingen opgenomen. Zo worden de huur- en zorgtoeslag tot het inkomen gerekend en bij de uitgaven worden dan de bruto huur en de premies voor de zorgverzekering opgenomen. Hetzelfde geldt voor het belastingvoordeel op de hypotheekrente: het belastingvoordeel zit in het inkomen en de bruto hypotheekrente wordt als uitgavenpost beschouwd.

Tabel 2 geeft weer wat onder het besteedbaar inkomen wordt verstaan.

Tabel 2: Opbouw totaal besteedbaar inkomen (volgens het Nibud inkomensbegrip)

Inkomensbron	
Bruto loon uit arbeid hoofdkostwinner	+
Bruto loon uit arbeid partner	+
Bruto loon uit arbeid kinderen *	+
Fiscale winst hoofd kostwinner	+
Fiscale winst over de leden van het huishouden	+
Sociale uitkeringen	+
Bruto pensioen	+
Bijverdiensten	+
Inkomsten uit vermogen	+
Huurtoeslag	+
Zorgtoeslag	+
Kinderbijslag, kindgebonden budget	+
Kinderopvangtoeslag	+
Studiefinanciering, Tegemoetkoming Schoolkosten	+
Ontvangen alimentatie	+
Koopsubsidies	+
Overig inkomen (kostgeld)	+
Premies werknemersverzekeringen **	-
Premies volksverzekeringen en AOW ANW AWBZ	-
Loon en inkomstenbelasting (waarbij de hypotheekrente-aftrek, heffingskortingen, alle aftrekposten (ook voor zelfstandigen) en bijtellingen, zoals de fiscale bijtelling voor de lease-auto, zijn verrekend)	-
Procentuele premie ZVW	-
Totaal besteedbaar inkomen (Nibud-definitie)	=

Noten:

* Het inkomen van de kinderen -afgezien van eventueel kostgeld - wordt door het Nibud buiten beschouwing gelaten.

** Pensioenbijdrage, e.d.

In tegenstelling tot hetgeen gebruikelijk is bij rekenkundigen, gaat het Nibud er dus vanuit dat de basisverzekering een uitgave is en dat het niet is opgenomen binnen het bruto-netto traject. Aangezien het besteedbaar inkomen bepalend is voor de hoogte van de uitgaven, is het relevant om aan te sluiten bij de Nibud systematiek. In de rekenprogramma's voor het berekenen van overlijdensschade, zoals A-Ietsel, kan deze premie op 0 worden gezet. In dat geval komt het gehanteerde inkomensbegrip overeen met de Nibud definitie van besteedbaar inkomen.

2.6 Berekening voor verschillende inkomens en huishoudsamenstellingen

2.6.1 Verschil naar inkomen

Voor bepaalde uitgaven is de hoogte onafhankelijk van het inkomen. Hoe hoger het inkomen, hoe kleiner aandeel deze uitgavenpost heeft in het totale budget. Bij deze uitgavenposten neemt het procentuele effect van het wegvallen van een volwassene ook af met het inkomen.

Er zijn echter ook uitgavenposten die afhankelijk zijn van het inkomen. De uitgaven kunnen relatief sterk toenemen tot een bepaald inkomensniveau en vervolgens ongeveer gelijk blijven. Bij andere uitgavenposten kunnen de uitgaven lineair toenemen met het inkomen. Bij deze uitgavenposten neemt het effect van het wegvallen van een volwassene niet af met de hoogte van het inkomen; het kan zelfs toenemen.

Om te zien óf en hoe het deel van de weggevallen uitgaven -als percentage van het besteedbaar inkomen- verschilt bij verschillende inkomensniveaus, is de berekening van de weggevallen uitgaven gemaakt voor verschillende inkomensniveaus, namelijk voor een besteedbaar huishoudinkomen van 24.000, 36.000, 48.000, 60.000, 72.000, 84.000 en 96.000 euro per jaar.

2.6.2 Verschil naar huishoudsamenstelling

Naast berekeningen op verschillende inkomensniveaus, zijn de percentages voor de kostenbesparing bij het wegvallen van een volwassene binnen een huishouden, berekend voor verschillende huishoudsamenstellingen. Het aandeel van één van de volwassenen verschilt namelijk niet alleen per uitgavenpost, maar kan ook verschillen voor verschillende huishoudsamenstellingen.

De volgende huishoudsamenstellingen worden onderscheiden:

- Paar zonder kinderen
- Paar met 1 kind onder de 13 jaar
- Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder
- Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar
- Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder
- Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder
- Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar
- Paar met 2 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder
- Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder
- Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder

Er is geen berekening gemaakt voor huishoudens met 4 of meer kinderen. Deze huishoudens zijn slechts beperkt aanwezig in Nederland. In de meest recente statistieken benoemt het CBS alleen 'huishoudens van 5 of meer personen'. Uit CBS-cijfers uit 2007 bleek 3,7% van alle gezinnen met kinderen uit 4 of meer kinderen te bestaan.

Bij sommige uitgavenposten wordt het bedrag volledig bepaald door het aantal aanwezige volwassene, bijvoorbeeld bij de ziektekostenverzekering. Kinderen tot 18 jaar zijn in Nederland gratis (mee)verzekerd. De aanwezigheid van kinderen speelt daarbij geen rol. Bij andere uitgavenposten nemen de kosten juist toe met elk extra persoon in het huishouden. En bij weer een andere uitgavenpost (de lokale heffingen) nemen de uitgaven af als het huishouden van 2 naar 1 persoon gaat, maar blijven ze gelijk als het huishouden van 4 naar 3 of van 3 naar 2 personen gaat.

Omdat het per uitgavenpost verschilt wat de invloed is van de huishoudsamenstelling, is de berekening voor verschillende huishoudsamenstellingen uitgevoerd.

De uitgaven aan voeding, kleding, contributies, lidmaatschappen, mobiele telefoon, (openbaar) vervoer, en persoonlijke verzorging zijn voor kinderen onder de 13 jaar lager dan voor kinderen van 13 jaar en ouder. Voor kinderen boven de 13 jaar zijn ze gelijk aan de bedragen die een volwassene hier aan uitgeeft. Omdat dit van invloed is op het aandeel dat de volwassene heeft in het totaal van de uitgaven aan de uitgavenpost, is bij de berekeningen dit leeftijdsonderscheid gemaakt.

Thuiswonende kinderen ouder dan 18 jaar

Thuiswonende kinderen ouder dan 18 jaar kunnen op dezelfde manier worden behandeld als kinderen van 13 jaar of ouder. Voor alle uitgavenposten waar de leeftijd van het kind van invloed is, geldt dat de uitgaven voor een kind dat 13 jaar of ouder is, gelijk zijn aan die van een meerderjarige (volwassene). De enige uitgavenpost waarbij de kosten van kinderen ouder dan 13 jaar verschillen van die van de kosten van meerderjarigen, is bij de mobiele telefoon. Het percentage weggevallen kosten van een overleden volwassene is -bij hetzelfde inkomen- circa 0,15%-punt lager in de situatie van twee ouders met een kind van 18 jaar of ouder dan in de situatie van twee ouders met een kind van 15 jaar. Het verschil in het effect tussen meerderjarige kinderen en tienerkinderen op de weggevallen kosten is dus klein.

In tegenstelling tot minderjarige kinderen, hebben meerderjarige kinderen een eigen zorgverzekering en (meer) studiekosten. Daar staat tegenover dat ze ook extra inkomsten hebben (studiefinanciering, bijbaan, zorgtoeslag). Als aanname kan worden gedaan dat deze extra kosten -in vergelijking met 13-plussers- uit de eigen inkomsten van het meerderjarige kind worden bekostigd. Het inkomen van de 18-plusser moet in dat geval niet worden meegerekend bij het huishoudinkomen.

Leeftijd van de volwassene

De leeftijd van de volwassene zelf heeft nagenoeg geen invloed. In de begrotingen van het Nibud wordt alleen bij de uitgaven aan elektriciteit, water, mobiele telefonie, de uitvaartverzekering en vervoer onderscheid gemaakt tussen personen onder de 65 jaar en personen van 65 jaar en ouder. Het aandeel van elk van de volwassenen binnen het huishouden verschilt echter niet onder en boven de 65 jaar. Bovendien hebben de meeste van deze uitgavenposten een klein aandeel in het totale budget. Om deze reden is er geen onderscheid gemaakt tussen huishoudens boven en onder de 65 jaar.

2.7 Gebruik van diverse bronnen

Voor het vaststellen van het budgetaandeel van een uitgavenpost in de totale begroting en voor het vaststellen van het aandeel van een volwassene binnen de totale kosten die een huishouden heeft aan een bepaalde uitgavenpost, is gebruik gemaakt van diverse bronnen.

De belangrijkste zijn:

- 31^e editie van het Budgethandboek; kerncijfers huishoudfinanciën (Nibud, 2014)
- 18^e editie van de Prijzengids voor de bijzondere bijstand (Nibud, 2013-2014)
- Het Nibud Rekenprogramma budgetadvies (Nibud, 2014)
- Equivalentiefactoren 1995-2000 (CBS, 2004)
- Genoeg om van te leven; focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud (SCP/Nibud, 2009)
- Mobiliteit in Nederland; mobiliteitskenmerken en motieven (CBS, 2013)
- Energielastenbeschouwing; verschillen in energielasten tussen huishoudens nader onderzocht (Nibud, 2010)

3 De toebedeling van uitgaven

Zoals in paragraaf 2.1 is aangegeven, is vastgesteld welke uitgaven:

1. gelijk blijven met het wegvallen van een volwassene
2. onafhankelijk van het inkomen afnemen met het wegvallen van een volwassene
3. afhankelijk van het inkomen veranderen met het wegvallen van een volwassene

Hieronder staat beschreven welke uitgaven uit de begroting onder elk van de hierboven genoemde categorieën vallen.

3.1 Uitgaven die gelijk blijven

Van de volgende uitgaven wordt verondersteld dat de kosten onafhankelijk zijn van het aantal huishoudleden. Deze kosten blijven (nagenoeg) gelijk als een volwassene wegvalt binnen het huishouden:

- Huur/hypotheek
- Gas
- Telecom: vaste telefoon, televisie, internet
- Inboedelverzekering en opstalverzekering
- Tijdschrift- en/of krantenabbonementen
- Onderhoudskosten van de woning
- Reinigingskosten
- Huisdieren
- Overig huishoudgeld

3.2 Uitgaven die onafhankelijk van het inkomen afnemen

De volgende uitgaven zijn afhankelijk van de grootte van het huishouden, maar niet afhankelijk van het inkomen:

- Elektriciteit
- Water
- Heffingen
- Basisverzekering en aanvullende verzekering (ziektekosten)
- Aansprakelijkheidsverzekering
- Uitvaartverzekering
- Extra ziektekosten (niet verzekerde ziektekosten en eigen risico)

De hoogte van de uitgaven aan elektriciteit en water zijn hoofdzakelijk afhankelijk van het aantal personen binnen het huishouden. Het Nibud stelt jaarlijks vast, op basis van het gemiddelde stroom-en waterverbruik bij verschillende huishoudens, wat een huishouden per maand kwijt is aan deze uitgavenposten. Tabel 3 en 4 geven de bedragen weer waar bij de berekeningen in dit rapport vanuit is gegaan.

Tabel 3: Gemiddeld stroomverbruik van huishoudens

aantal inwonende personen	gemiddeld kWh-verbruik per jaar	kosten per maand*
		€
1	2.010	30
2	3.360	57
3	4.120	71
4	4.580	80
5	5.450	97
6	5.790	104
totaal gemiddeld	3.340	56

*Bij gemiddeld elektriciteittarief van 23,08 cent per kWh en vaste kosten van € 24,34 per maand. Minus de jaarlijkse belastingteruggave voor energie van € 385,53. Alles incl. 21% BTW. Afgeronde bedragen.

Bron: HOME 2012, Agentschap NL 2013, bewerking Nibud 2014.

Tabel 4: Gemiddeld waterverbruik van huishoudens

aantal inwonende personen	gemiddeld m3-verbruik per jaar	kosten per maand*
		€
1	45	9,30
2	91	14,00
3	137	18,80
4	169	22,10
5	201	25,40

*Berekend met gemiddeld tarief van € 1,24 per m³ en gemiddelde vastrecht van € 55,58 per jaar (alles incl. 6% BTW). Afgeronde bedragen.

Bron: VEWIN 2013, bewerking Nibud 2014.

Voor het vaststellen van de gemiddelde kosten van de basisverzekering, de aanvullende verzekering, de overige verzekeringen en de lokale heffingen is gebruik gemaakt van de cijfers uit het Nibud Budgethandboek. Het Nibud berekent deze kosten jaarlijks aan het begin van het jaar, als alle nieuwe cijfers bekend zijn.

De kosten van de ziektekostenverzekering en de uitvaartverzekeringen kunnen voor de helft worden toegeschreven aan de ene volwassene in het huishouden en voor de andere helft aan de andere volwassene. De hoogte is een bedrag per volwassene, het is onafhankelijk van het aantal volwassenen in het huishouden.

De kosten van de lokale heffingen en de aansprakelijkheidsverzekering verschillen tussen een één- en meerpersoonshuishouden, ongeacht of dit meerpersoonshuishouden een volwassene met een kind is of twee volwassenen zijn. Bij een tweepersoonshuishouden verminderen de uitgaven dus wel als er een volwassene wegvalt, maar bij een drie-of meerpersoonshuishouden niet.

3.3 Uitgaven die afhankelijk van het inkomen afnemen

De volgende uitgaven zijn afhankelijk van zowel de grootte van het huishouden als het inkomen:

- Mobiele telefoon
- Lidmaatschappen
- Vervoer
- Kleding en schoenen
- Inventaris
- Recreatie (vakantie en uitgaan)
- Voeding
- Persoonlijke verzorging

Voor elk van deze uitgavenposten is bepaald welk percentage van de totale uitgaven van een huishouden aan de volwassene kan worden toegeschreven. Hieronder is dit per uitgavenpost toegelicht. Vervolgens is dit percentage vermenigvuldigd met het budgetaandeel van deze uitgavenpost, zoals dit bij verschillende inkomens en huishoudsamenstellingen uit de begroting blijkt (zie paragraaf 2.2 en 2.3 voor deze methodiek).

3.3.1 Mobiele telefoon

In de Nibud begrotingen wordt ervan uitgegaan dat elke volwassene in het huishouden een eigen mobiele telefoon heeft. De kostenverdeling tussen de twee volwassenen is daarmee 50%-50%.

Kinderen vanaf 13 jaar hebben ook een mobiele telefoon. Bij hen wordt ervan uitgegaan dat er alleen in nood wordt gebeld; zij maken verder gebruik van bijvoorbeeld what's app, Skype en andere gratis apps (via wifi).

Bij de basisbedragen gaat het Nibud ervan uit dat de mobiele telefoonkosten van een volwassene op 10 euro per maand liggen en die van een kind van 13 jaar of ouder op 2 euro per maand. Deze verhouding 10:10:2 of 10:10:2:2 is gehanteerd voor het vaststellen van het aandeel van de volwassene binnen een huishouden met kinderen van 13 jaar of ouder.

3.3.2 Lidmaatschappen

Het basisbedrag dat een huishouden kwijt is aan lidmaatschappen (bijvoorbeeld aan contributies voor sport, muziek of andere vereniging) wordt hoofdzakelijk bepaald door het aantal huishoudleden en de leeftijd van de huishoudleden. Voor elk persoon van 13 jaar en ouder wordt uitgegaan van 17 euro per maand, voor kinderen jonger dan 13 jaar van 11 euro per maand.

Bij de berekeningen is verondersteld dat deze verhouding ook geldt bij een hoger inkomen. Bij een huishouden met 2 volwassenen en 1 kind onder de 13 jaar is er daarom van

uitgegaan dat met het wegvallen van één volwassene de kosten aan lidmaatschappen 38% lager worden ($=17/(17*2+11)$). Bij een huishouden met 2 volwassenen en 1 kind ouder dan 13 jaar, valt 33% van de kosten weg ($=17/(3*17)$).

3.3.3 Vervoer

Kosten aan het openbaar vervoer en kosten van de fiets, kunnen volledig aan een persoon worden toegeschreven. Dit ligt anders voor de autokosten. Om vast te stellen welk deel van de totale vervoerkosten aan een persoon kunnen worden toegeschreven, is daarom achtereenvolgens nagegaan:

- Welk deel van de verplaatsingen met de auto worden gemaakt en welk deel met andere vervoersmiddelen
- Welk deel van de verplaatsingen met de auto individueel zijn en welke met het gehele huishouden
- Welk deel van de autokosten variabel zijn en welke vast

Autokosten

Op basis van mobiliteitscijfers van het CBS, blijkt dat 57% van de verplaatsingen die een persoon per dag maakt, met de auto gebeuren; 43% gebeurt met andere vervoersmiddelen die geld kosten (trein, bus, fiets). Wandelen is buiten beschouwing gelaten, omdat hier geen kosten aan zijn verbonden.

In hetzelfde mobiliteitsonderzoek van het CBS is vastgesteld voor welke doeleinden de autokilometers worden gemaakt, voor bijvoorbeeld woon-werkverkeer, diensten/persoonlijke verzorging, visite/logeren en sport en ontspanning. Bij een aantal van deze categorieën, waaronder woon-werkverkeer, gaan we ervan uit dat het gebruik van de auto individueel is en dat dit autogebruik wegvalt als een volwassene wegvalt. Bij andere autoritten, zoals die voor visite, wordt verondersteld dat ze met het huishouden worden gemaakt en daarmee niet wegvallen als de volwassene wegvalt.

Op basis van de CBS-cijfers blijkt dat gemiddeld 50% van de autoritten voor gezamenlijke doeleinden zijn en 50% voor individuele doeleinden. Er wordt verondersteld dat de totale autokosten volledig aan de volwassenen worden toegeschreven en niet aan de kinderen. Daarmee wordt verondersteld dat 25% van alle autoritten wegvalt bij één volwassene minder in het huishouden.

In het Nibud Budgethandboek (2014) is, op basis van cijfers van de ANWB, beschreven welk deel van de autokosten variabel is en welke vast. Tabel 5 beschrijft de vaste en variabele kosten. Deze vaste kosten worden niet lager als de volwassene wegvalt binnen het huishouden. Op basis van de verdeling van de kosten bij de 'kleine middenklasse' auto wordt als aanname gedaan dat 45% van de autokosten variabel is en 55% vast.

Tabel 5: Kosten per maand van nieuwe personenauto's

	compacte klasse	kleine middenklasse	midden- klasse
	€	€	€
variabele kosten	235	250	272
- onderhoud en reparatie	117	103	118
- brandstof**	118	147	154
vaste kosten	210	318	413
- afschrijving***	93	172	234
- verzekering en motorrijtuigenbelasting	117	146	179
totale kosten	445	568	685
Totale kosten per kilometer	33 ct	43 ct	51 ct

*De berekeningen zijn op basis van tien jaar, bij circa 16.000 km per jaar.

**Voor de prijs van benzine is € 1,78 per liter aangehouden.

***Exclusief rente.

Bron: ANWB, januari 2014.

Het aandeel autokosten dat aan een volwassene kan worden toegeschreven komt daarmee in totaal uit op 6,4% ($=57\% \cdot 25\% \cdot 45\%$), ongeacht de huishoudsamenstelling.

Overige vervoerskosten

Bij de overige vervoerskosten (voor openbaar vervoer en fiets) wordt aangenomen dat aan personen vanaf 13 jaar elk een gelijk aandeel in de kosten kan worden toegeschreven. Voor kinderen onder de 13 jaar is de aanname dat hun kosten de helft van die van volwassenen zijn. Bij een huishouden met twee volwassenen en één jong kind, is de verdeling van de overige vervoerskosten daarmee: 40%-40%-20%. Dit moet worden vermenigvuldigd met 43%; dit is het aandeel overige vervoerskosten in het totaal van vervoerskosten.

Totale vervoerskosten

Voor het vaststellen van de hoogte van de totale vervoerskosten voor een bepaalde huishoudsituatie is gebruik gemaakt van cijfers en berekeningen uit het Budgetonderzoek van het CBS. Het bedrag aan vervoerskosten omvat alle mogelijke vervoerskosten, zowel kosten aan openbaar vervoer, als brandstofkosten, verzekering van de auto, motorrijtuigenbelasting en onderhoudskosten aan de auto. Ook de bijtelling van de lease-auto (de privékosten aan de lease-auto) zijn in deze vervoerskosten meegenomen.

3.3.4 Kleding

Het Nibud stelt kledingpakketten vast voor volwassenen en kinderen. Hierbij is uitgegaan van gegevens van het CBS. Aan de hand van de aankoopfrequenties per item kan een

kledingpakket per gezinlid worden samengesteld en kunnen de kosten aan kleding per maand worden vastgesteld.

Op basis van deze kledingpakketten blijken de kosten voor personen vanaf 13 jaar op 52 euro per maand te liggen en voor kinderen tot en met 12 jaar op 30 euro per maand³. De verhouding tussen beide bedragen is gebruikt om het aandeel van een volwassene per huishouden vast te stellen. Tabel 6 geeft de verdeling per huishoudsamenstelling weer.

Tabel 6: Kosten van kleding die aan één volwassene kunnen worden toegeschreven

Huishoudsamenstelling	Kosten
Paar zonder kinderen	50%
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	39%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	33%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	32%
Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	28%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	25%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	27%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	24%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	22%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	20%

3.3.5 Inventaris

Een groot deel van de kosten aan inventaris moeten worden gemaakt, ongeacht de grootte van het huishouden. Zo zal een wasmachine nodig zijn. Een deel van de kosten is afhankelijk van het aantal personen binnen het huishouden. Met twee kinderen is er bijvoorbeeld een bed extra nodig dan wanneer er één kind is. Uit de inventarispakketten van het Nibud, welke beschreven staan in de Nibud Prijzengids, blijkt dat de hoeveelheid aanwezige elektrische apparaten gelijk is tussen huishoudens met één of twee volwassenen. Het aanwezige meubilair en bestek verschilt wel. Zo wordt ervan uitgegaan dat een éénpersoonshuishouden 4 eetkamerstoelen heeft, terwijl een huishouden met twee volwassenen 6 eetkamerstoelen heeft. En een alleenstaande heeft een éénpersoonsbed en twee volwassenen samen een tweepersoonsbed.

Het maandelijkse bedrag dat het Nibud in de begrotingen hanteert voor inventaris, geeft weer hoeveel er moet worden gereserveerd voor het vervangen van inventarisgoederen. Na het overlijden van een volwassene hoeft er minder te worden vervangen, omdat er bijvoorbeeld minder stoelen nodig zijn.

³ Voor jongens en meisjes en voor mannen en vrouwen zijn er lichte verschillen in de maandelijkse kosten voor kleding. Hier is het gemiddelde voor jongens/meisjes genomen en voor mannen/vrouwen.

Rekenkundigen hebben echter als stelregel dat de inventaris altijd intact blijft na een overlijden. Het Nibud kan daar in mee gaan. Immers na een overlijden zal men hetzelfde aantal meubels in huis willen behouden en bijvoorbeeld niet snel overstappen op een éénpersoonsbed. Deze situatie is anders dan wanneer er specifiek naar een éénpersoonshuishouden of tweepersoonshuishouden wordt gekeken, waar geen verandering in de huishoudsamenstelling heeft plaatsgevonden.

Om die reden kan het Nibud aansluiten bij de bestaande methodiek van de rekenkundigen binnen de letselschade en zal het individuele gedeelte van de inventariskosten binnen de berekeningen van de weggevallen kosten niet worden meegenomen.

3.3.6 Recreatie

Op basis van het focusgroepenonderzoek *Genoeg om van te leven; focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud* (SCP/Nibud, 2009) is vastgesteld dat een huishouden aan vakantie en uitgaan minimaal 22 euro per maand kwijt is, verhoogd met een bedrag van 17 euro per persoon binnen het huishouden (ongeacht de leeftijd van de kinderen).

Aangenomen is dat deze verhouding voor alle inkomensniveaus gelden. Het aandeel van de kosten dat aan een volwassene kan worden toegeschreven is daarmee vastgesteld op: $17/(22+17*\text{aantal personen in het huishouden voor overlijden})$.

3.3.7 Voeding

Het Nibud berekent jaarlijks de gemiddelde kosten voor voeding per dag. Deze kosten zijn gebaseerd op een voedingspakket dat het Voedingscentrum specifiek voor het Nibud heeft samengesteld. Dit pakket gaat uit van de aanbevolen hoeveelheden voeding per dag. Deze hoeveelheden zijn vermenigvuldigd met de gemiddelde prijzen van de voedingsmiddelen uit het pakket.

Vanaf 13 jaar zijn de bedragen aan voeding van een kind per dag gelijk aan die van een volwassene. Voor kinderen onder de 13 jaar liggen de aanbevolen hoeveelheid voeding en de bijbehorende kosten lager.

Op basis van de gemiddelde bedragen aan voeding voor een volwassene (6,15 euro) en die voor een kind onder de 13 jaar (4,44 euro) is berekend welk aandeel van de voedingskosten aan één volwassene kan worden toegeschreven bij verschillende huishoudsamenstellingen. Tabel 7 toont de resultaten.

Bij de berekening van het aandeel is rekening gehouden met het feit dat er bij het bereiden van voeding sprake is van schaalvoordelen. Een driepersoonshuishouden is bij hetzelfde

inkomen per persoon circa 17% goedkoper uit dan een tweepersoonshuishouden en vier-en vijfpersoonshuishoudens besteden ongeveer 26% per persoon minder aan voeding dan een tweepersoonshuishouden. Een éénpersoonshuishouden is daarentegen per persoon 4% meer kwijt dan een tweepersoonshuishouden.

Het aandeel kosten aan voeding dat aan één volwassene kan worden toegeschreven, ligt bij een huishouden met drie kinderen hoger dan bij een huishouden met twee kinderen. Bij een huishouden met twee kinderen nemen de kosten aan voeding per persoon toe als de volwassene wegvalt, omdat de schaalvoordelen bij een driepersoonshuishouden kleiner zijn dan bij een vierpersoonshuishouden. Men is in een driepersoonshuishouden per persoon dus meer kwijt aan dezelfde maaltijd dan in een vierpersoonshuishouden. De kosten aan voeding nemen daardoor minder af dan de weggevallen voedingskosten van de weggevallen volwassene.

Bij de overgang van een vijfpersoonshuishouden naar een vierpersoonshuishouden blijven deze schaalvoordelen aan voeding gelijk, waardoor de weggevallen voedingskosten gelijk zijn aan het aandeel voeding dat aan de weggevallen volwassene kan worden toegeschreven.

Tabel 7: Kosten van voeding die aan één volwassene kunnen worden toegeschreven

Huishoudsamenstelling	Kosten
Paar zonder kinderen	48%
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	24%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	20%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	20%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	16%
Paar met 2 kinderen, waarvan 1 jonger is dan 13 jaar en 1 13 jaar of ouder is	18%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	24%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	23%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	21%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	20%

3.3.8 Persoonlijke verzorging

Het basisbedrag dat het Nibud berekent voor de kosten voor persoonlijke verzorging (tandpasta, shampoo, kapper et cetera) is afhankelijk van het aantal personen en in hoeverre de kinderen in het huishouden jonger of ouder dan 13 jaar zijn. Er is geen vast bedrag voor het huishouden zelf.

Voor elk persoon van 13 jaar en ouder wordt uitgegaan van 22,90 euro per maand, voor kinderen jonger dan 13 jaar van 10,50 euro per maand.

Bij de berekeningen in dit rapport is verondersteld dat deze verhouding ook geldt bij hogere inkomens. Bij een huishouden met 2 volwassenen en 1 kind onder de 13 jaar is daarom uitgegaan dat met het wegvallen van één volwassene de kosten aan persoonlijke verzorging 41% lager worden ($=22,90/(22,90*2+10,50)$). Bij een huishouden met 2 volwassenen, 1 kind ouder dan 13 jaar en 1 kind jonger dan 13 jaar, valt 29% van de kosten weg ($=22,90/(22,90*3+10,50)$).

4 Uitkomsten en conclusies

Op basis van de verdeling van uitgaven binnen het huishouden -zoals beschreven in hoofdstuk 3- en uitgaande van de werkwijze zoals beschreven in hoofdstuk 2, is berekend welke kostenbesparing optreedt als er één volwassene binnen het huishouden wegvalt.

Tabel 8 toont de resultaten voor verschillende inkomens en bij verschillende huishoudsamenstellingen.

Tabel 8: Percentage kosten dat wegvalt (als percentage van het besteedbaar inkomen), bij verschillende hoogtes van het besteedbaar huishoudinkomen (in euro's per jaar) en bij verschillende huishoudsamenstellingen

Huishoudsamenstelling	€ 24.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Paar zonder kinderen	28,1%	27,4%	23,9%	21,7%	20,3%	19,3%	18,5%
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	20,9%	19,9%	17,8%	16,3%	15,2%	14,5%	13,9%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	20,3%	18,4%	16,7%	15,1%	14,1%	13,4%	12,9%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	20,2%	17,8%	16,1%	14,7%	13,7%	12,9%	12,7%
Paar met 2 kinderen, waarvan 1 jonger is dan 13 jaar en 1 13 jaar of ouder is	19,7%	16,6%	15,2%	13,7%	12,7%	12,0%	11,5%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	19,3%	15,7%	14,7%	13,2%	12,1%	11,5%	10,9%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	21,2%	17,2%	15,6%	14,0%	12,9%	12,2%	11,6%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	21,3%	16,6%	15,4%	13,7%	12,6%	11,8%	11,3%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	21,5%	16,2%	15,2%	13,5%	12,4%	11,6%	11,0%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	21,7%	15,7%	15,1%	13,4%	12,2%	11,4%	10,8%

Tabel 8 laat zien dat er duidelijk verschillen bestaan in de percentages tussen de verschillende huishoudens. Hoe meer kinderen er zijn, en als de kinderen ouder zijn dan 13 jaar, hoe kleiner het aandeel van de volwassene. Dit geldt bij bijna elk inkomen. Dit is alleen niet het geval bij drie kinderen, bij een inkomen van 24.000 euro. Dit is het gevolg van het feit dat bij een huishouden met drie kinderen en een laag inkomen voedingskosten een groot aandeel van het totale inkomen inneemt (circa 30 procent) en het feit dat bij de overgang van een vijfpersoonshuishouden naar een vierpersoonshuishouden het schaalvoordeel van voeding gelijk blijft en niet afneemt (zie paragraaf 3.3.7).

Ook tussen de verschillende inkomens zijn verschillen zichtbaar in het aandeel van de kosten dat aan een volwassene kan worden toegeschreven. Bij een paar zonder kinderen wordt bij een besteedbaar inkomen van 36.000 euro per jaar circa 27% van de kosten bespaard als een volwassene wegvalt, tegen 19% bij een besteedbaar inkomen van 84.000 euro per jaar.

Toepassing van de tabel

De percentages in tabel 8 kunnen worden gebruikt om vast te stellen welke uitgaven wegvallen, als percentage van het besteedbaar inkomen, als een volwassene binnen het huishouden overlijdt.

Indien het besteedbaar inkomen minder is dan 24.000 euro, dan dienen de percentages uit de kolom bij een inkomen van 24.000 euro te worden gehanteerd. Bij een inkomen dat ligt tussen de inkomens die staan in de bovenste rij van tabel 8, dient geïnterpoleerd te worden. Bijvoorbeeld bij een besteedbaar inkomen van 56.000 euro per jaar geldt bij twee volwassenen een percentage van 22,4% ($2/3 \cdot 21,7\% + 1/3 \cdot 23,9\%$).

Bij een inkomen van meer dan 96.000 euro per jaar gelden de percentages uit de kolom bijbehorende bij een inkomen van 96.000 euro.